

Sygn. akt III AUa 708/12

Sygn. akt III AUz 129/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Janina Cieślikowska
Sędziowie:	SSA Grażyna Szyburska-Walczak (spr.) SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 21 sierpnia 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa D. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji D. D. i zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 15 lutego 2012 r. sygn. akt V U 1577/11

I. oddala apelację,

II. zmienia zawarte w pkt II wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy postanowienie dotyczące zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w ten sposób, że zasądza od wnioskodawczyni na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. kwotę 1.200 zł,

III. zasądza od wnioskodawczyni na rzecz strony pozwanej kwotę 1.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 listopada 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. stwierdził, że D. D. jako prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 lutego 2006 r. do 29 lutego 2008 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się

na okoliczność, że wnioskodawczyni dokonała za powyższy okres zgłoszenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej do ubezpieczenia zdrowotnego, natomiast prawomocną decyzją z dnia 17 grudnia 2008r. organ rentowy stwierdził, że wnioskodawczyni nie podlegała w tym samym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu wykonywania pracy nakładczej na rzecz płatnika składek R. P. – prowadzącego pozarolniczą działalność pod firmą (...) w L., ani też nie posiadała innego tytułu do ubezpieczeń.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła D. D., domagając się stwierdzenia, że nie podlega w spornym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W uzasadnieniu odwołująca się podnosiła, że stanowisko organu rentowego jest błędne, bowiem przychód osiągany z tytułu umowy o pracę nakładczą pozwalał na dokonanie wyboru co do tytułu ubezpieczenia. D. D. domagała się ponadto zawieszenia postępowania z uwagi na złożoną przez Prezesa (...) Związku Zawodowego (...) „skargę administracyjną o stwierdzenie nieważności decyzji”, nie precyzując, o jaką decyzję chodzi. Nadto odwołująca się podniosła, że organ rentowy nie wykazał co stało się ze składkami odprowadzanymi przez płatnika składek R. P..

Strona pozwana - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wnosila o oddalenie odwołania powołując się na treść przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205 z 2009 r., poz. 1585 ze zm.) i wyjaśniając, że odnośnie składek opłaconych z tytułu pracy nakładczej organ rentowy przeprowadzi postępowanie zgodne z uregulowaniami art. 24 ust. 6a wymienionej ustawy, zaliczając je z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku na poczet składek przysługujących, chyba, że płatnik złoży wniosek o zwrot składek. Co do skargi o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 17 grudnia 2008 r. organ rentowy decyzją z dnia 31 stycznia 2011 r. odmówił wszczęcia postępowania w sprawie i nie posiada wiedzy o tym, aby przed WSA w Warszawie toczyło się postępowanie w tym przedmiocie.

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Legnicy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie D. D. i zasądził od wnioskodawczyni na rzecz ZUS Oddział w L. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ten ustalił, że bezspornym jest, iż decyzja z dnia 17 grudnia 2008 r. stwierdzająca, że D. D. nie podlega z tytułu pracy nakładczej u płatnika składek (...) – R. P. z siedzibą w L. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w okresie od 1 lutego 2006 r. do 31 stycznia 2008 r. jest prawomocna. Wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z 7 września 2010 r. sygn. akt V U 141/10 oddalający odwołanie poddany został kontroli instancyjnej. Wyrokiem z dnia 10 maja 2011 r. sygn. akt III A Ua 2226/10 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił wyrok sądu I instancji i odrzucił odwołanie w zakresie dotyczącym D. D., a dalej idącą apelację oddalił.

Jako okoliczność bezsporną wskazał także sąd I instancji, że wnioskodawczyni dokonała zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego za sporny okres jako prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, natomiast nie przekazała ZUS dokumentów związanych z prowadzoną działalnością: zgłoszenia do ubezpieczeń i deklaracji rozliczeniowych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205 z 2009 r., poz. 1585 ze zm.) wnioskodawczyni obowiązkowo podlegała w spornym okresie ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Wbrew stanowisku odwołującej się, przepis art. 18 ust. 1 ustawy nie uprawniał jej do wyboru ubezpieczenia, bowiem z mocy prawomocnej decyzji organu rentowego D. D. nie podlegała wówczas ubezpieczeniom jako wykonująca pracę nakładczą, nie miał więc w stosunku do niej zastosowania przepis art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, pozwalający m.in. na objęcie ubezpieczeniami z wybranego tytułu i na zmianę tytułu ubezpieczeń. Przepis art. 18 ust. 1 wymienionej ustawy określa jedynie co stanowi podstawę wymiaru składek dla wskazanych w przepisie grup ubezpieczonych.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu wydał sąd I instancji na podstawie art. 98 § 1 kpc i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła apelacją D. D. wnosząc o zmianę wyroku poprzez ustalenie, że „podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu wykonywania przez nią pracy nakładczej” i zasądzenie kosztów procesu.

Apelacja zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisu art. 2 Konstytucji RP i licznych przepisów prawa materialnego:

- art. 3 § 1 k.c. poprzez nieuwzględnienie zasady niedziałania prawa wstecz,
- art. 2, art. 2a, art. 3 ust. 1 pkt 4 art. 6 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 9 ust. 2 art. 13 pkt 2, art. 68 ust. 1, art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez naruszenie zasady równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, przyjęcie, że uprawnienie do wyboru tytułu ubezpieczenia wynika nie z ustawy systemowej, ale aktu rangi rozporządzenia Rady Ministrów, co w konsekwencji pozbawiło apelującą jako przedsiębiorcę prawa do takiego wyboru, a nałożyło obowiązki płatnika, a nadto poprzez zaakceptowanie tego, że organ rentowy wykroczył poza prawem przewidziany zakres swojego działania i wydał decyzję w sprawie indywidualnej, do wydania której nie był uprawniony. W uzasadnieniu apelująca wywodziła, że ZUS – co wywieść należy z treści art. 68 ust. 1 lit a, nie jest uprawniony do wydawania decyzji o niepodleganiu ubezpieczeniom społecznym, natomiast do zakresu jego działania należy wydawanie Biuletynu Informacyjnego, w którym zamieścił mylące informacje. Decyzja o podleganiu i niepodleganiu ubezpieczeniom nie mieści się w katalogu spraw, o których mowa w art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy. Nadto apelująca poddawała krytyce decyzję z dnia 17 grudnia 2008r., zarzucała, że organ rentowy nie udostępnił informacji o toczącym się postępowaniu administracyjnym i wносиła o przesłuchanie jako zainteresowanej w sprawie osoby pełniącej funkcję prezesa (...) Związku Zawodowego (...).

Zażalenie na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu złożyła strona pozwana wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie na rzecz strony pozwanej kwoty 2400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

W uzasadnieniu zażalenia podkreślono, że niezasadnie sąd I instancji zakwalifikował toczącą się sprawę jako sprawę o świadczenie. Spór dotyczył natomiast podlegania ubezpieczeniom a strona pozwana twierdziła, że wysokość składek wynikających z takich ubezpieczeń wynosi 12.740 zł. Sąd Okręgowy winien zatem zastosować nie przepis § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), ale § 6 rozporządzenia, który przewiduje, że przy wartości przedmiotu sporu powyżej 10.000zł minimalna kwota kosztów powinna wynosić 2.400 zł.

D. D. w uzasadnieniu swojej apelacji wносиła o oddalenie zażalenia wywodząc, że sprawa dotyczy podlegania ubezpieczeniom „bez wskazanej konkretnej kwoty”.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie a podniesione w niej zarzuty nie są trafne, bowiem sąd I instancji wydał wyrok zgodny z obowiązującymi przepisami prawa i na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, który Sąd Apelacyjny przyjmuje za własny, bez potrzeby ponownego jego przytaczania.

Wbrew podniesionym w apelacji argumentom, Zakład Ubezpieczeń Społecznych z mocy art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 205 z 2009 r., poz. 1585 ze zm.) uprawniony był do wydania zaskarżonej decyzji, bowiem Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w

szczegółności zgłaszania do ubezpieczeń społecznych (pkt 1), przebiegu ubezpieczeń (pkt 2) i innych wymienionych w punktach 3-5. Wyliczenie zawarte w art. 83 ust. 1 nie ma więc charakteru katalogu zamkniętego, choć ogranicza się on do spraw indywidualnych, które swoją podstawę materialnoprawną wywodzą ze stosownych ustaw wchodzących w skład systemu ubezpieczeń społecznych. Decyzja zaskarżona przez D. D. jako oparta na uregulowaniach art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust.1 i art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, mieści się w katalogu spraw, o których mowa w art. 83 ust.1. Zauważyć trzeba, że i przepis art. 68 ust. 1 nie zawiera enumeratywnego wyliczenia zadań należących do zakresu działania Zakładu. W punkcie 1 dotyczącym realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych wymieniono pod literą a): stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Nie można skutecznie podnosić, aby decyzja dotycząca podlegania ubezpieczeniom społecznym nie mieściła się w zakresie przedmiotowym objętym art. 68 ust. 1 pkt 1 lit a ustawy.

Należy także wyraźnie podkreślić, że decyzja dotycząca niepodlegania przez D. D. obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu pracy nakładczej na rzecz płatnika R. P. – (...) w L. poddana już została kontroli sądu a orzeczenie wydane na skutek wniesienia przez D. D. odwołania od wymienionej decyzji uprawomocniło się. Nadto z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wydanego w sprawie III A Ua 2226/10 wynika, że przyczyna uchylecia wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Legnicy sygn. Akt VU 141/10 w zakresie dotyczącym D. D. była okoliczność, że roszczenie oparte na identycznej podstawie faktycznej było już w stosunku do D. D. przedmiotem postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w sprawie III A Ua 2054/09. W sprawie tej Sąd Apelacyjny oddalił apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy oddalającego odwołanie od decyzji odmawiającej objęcia D. D. ubezpieczeniami społecznymi z tytułu zawartej z R. P. – (...) w L. umowy o prace nakładczą (odpis wyroku Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem). Zatem jakkolwiek argumentacja odnosząca się do kwestii podlegania przez apelującą ubezpieczeniom z tego tytułu w okresie objętym sporem w obecnym postępowaniu nie może odnieść oczekiwanego przez apelującą skutku, bowiem w tej sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej. Odnosi się to także do argumentów nawiązujących do zaskarżenia decyzji w trybie administracyjnym przez (...) Związek Zawodowy (...), bowiem w zaistniałej sytuacji procesowej, ewentualne wzruszenie decyzji w trybie administracyjnym – abstrahując od zasadności takiego żądania – może jedynie skutkować przeniesieniem sporu na płaszczyznę oceny, czy zachodzą podstawy do wznowienia postępowania.

Spór w sprawie może być więc oceniony jedynie na gruncie przepisów art. 6, art. 9, art. 12 i art. 13 ustawy systemowej. Poza sporem pozostaje, że w okresie od 1 lutego 2006 r. do 29 lutego 2008 r. wnioskodawczyni prowadziła pozarolniczą działalność. Z tego tytułu na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Wnioskodawczyni nie wykazała, aby w tym samym okresie miała w jej przypadku miejsce zbieg tytułów ubezpieczenia (art.9 ustawy), który zwolniłby wnioskodawczynię z obowiązku ubezpieczenia z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania (art.13 pkt 4 ustawy). Jest to zresztą także w sprawie bezsporne. Przepis art. 12 ust. 1 ustawy systemowej nakłada natomiast na wnioskodawczynię obowiązek podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu.

Z tych wszystkich względów apelacja wnioskodawczyni, jako niezasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

Uzasadnione okazało się natomiast zażalenie strony pozwanej.

Sprawa o ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym nie może być zakwalifikowana jako sprawa o świadczenie w rozumieniu przepisu § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Jest to sprawa o prawo majątkowe, co wynika choćby z treści przepisu art. 398² § 1 kpc. Przepis ten, wskazujący sprawy, w których niedopuszczalna jest skarga kasacyjna, stanowi, że dotyczy to spraw o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednak w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od przedmiotu zaskarżenia także w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Redakcja przepisu wskazuje, że chodzi tu o sprawy o prawa majątkowe, których

przedmiotem jest objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Ustalenie obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym prowadzi z reguły do uzyskania przez organ rentowy należnych z tytułu tego podlegania składek. Suma tych składek stanowi wartość przedmiotu sporu.

Przedmiotem procesu cywilnego może być roszczenie, prawo lub stosunek prawny. Omawiana kategoria spraw nie stanowi spraw o roszczenie pieniężne, ale o prawo majątkowe, a charakter tego prawa rodzi skutki decyzji ustalającej podleganie ubezpieczeniom w postaci comiesięcznego obowiązku odprowadzania składki w wysokości określonej przepisami prawa. Należy więc sięgnąć tu do analogii z art.23¹ kpc poprzez przyjęcie, że w sprawie o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia wartość przedmiotu sporu stanowi suma składek za jeden rok, a jeżeli świadczenia trwają krócej niż rok – za cały czas ich trwania. Nie byłoby zasadne przy tym ustalanie wysokości składek za cały okres objęty decyzją o podleganiu ubezpieczeniom, bowiem uwzględniono by wówczas wartości, które nie stanowią przedmiotu postępowania (taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 kwietnia 2012 r. sygn. akt III A Uz 83/12 – niepublikowanym). W konsekwencji w sprawie powinien mieć zastosowanie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu a nie § 6 pkt 5, bowiem wartość przedmiotu sprawy nie przekraczała 10.000zł a błędnym było określenie tej wartości za cały okres objęty sporem. Stawka minimalna winna więc wynosić 1200 a nie 2400 zł. Jednocześnie Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do przyjęcia, że sprawa o świadczenie byłaby sprawą o najbardziej zbliżonym rodzaju do sprawy o ustalenie podlegania ubezpieczeniom. Wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się bowiem, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju (§ 5 cytowanego rozporządzenia).

Przepis § 11 ust. 2 rozporządzenia wymienia jedynie sprawy o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego. Nie można zatem z faktu, że rozporządzenie pomija wszystkie pozostałe a niezwykle liczne kategorie spraw ubezpieczeniowych, wyprowadzać wniosku, że do spraw o podleganie ubezpieczeniom przepis wskazany ma zastosowanie.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc oraz art. 98 w zw. art. 99 kpc zmienił zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej kosztów procesu, rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego i zażaleniowego z zastosowaniem § 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

R.S.